

Mateo Busola

**BESANE NOĆI
I POLJUPCI
ZA DORUČAK**

Razmišljanja o očinstvu

Preveo sa engleskog
Nikola Pajvančić

■ Laguna ■

Naslov originala

Matteo Bussola

NOTTI IN BIANCO, BACI A COLAZIONE

Copyright © 2017 Matteo Bussola

Licence agreement made through Laura Ceccacci Agency S. R. L.

Translation copyright © 2019 za srpsko izdanje, LAGUNA

Kupovinom knjige sa FSC oznakom pomažete razvoj projekta odgovornog korišćenja šumskih resursa širom sveta.

NC-COC-016937, NC-CW-016937, FSC-C007782

© 1996 Forest Stewardship Council A.C.

Njima

Sadržaj

UVOD	13
ZIMA	15
Težina slona	17
Zašto deca moraju da idu u vrtić?.	21
Dečji rođendan	23
Garet (ili o zdravom razumu)	27
Karma	31
A!	35
Foto-aparat	37
Otkucaji srca	38
Svratite	39
Čovek u automobilu	45
Četiri	48
Futrola	50
A zašto mama...?	52

Krivo drvo	53
Pivo.	55
Sentimentalni alfabet.	57
Stopala i muzika	59
O stripovima, očevima i sinovima	62
„Kafa“ kafa.	65
Pletenice	68
Šta žene ne govore?	71
Oči kao Endi Garsija	74
Božićna priča	77
Minestrone	80
Bog i Zlatokosa	82
Naš rođendan	83
Svi za jednog	85
Čovek koji se ne smeje	88
Džepovi puni kamenja	91
PROLEĆE	95
Trenutak pre.	97
Plavi trotinet.	99
Ljubav ne može da se kaže	101
Kasirke u <i>Eselungi</i> čitaju Bukovskog	104
Biti roditelj.	107
Proleće je beskorisno	109
Aprilili	110
To je moja majka	112
Boje za dečake.	114
Festival piva	116

Postoji ovo vreme	118
Čokoladni novčići	120
Trag od mrvica	122
Kćerka u pokretu	124
Živeti večno (Da li mrtvi nose svoje automobile na nebo?).	128
Dve godine	130
Je l' mogu, tata?	132
Crtež za školu	133
Srce plavuša	135
Kravata.	138
Spasiti sebe svakog dana	139
Maslačak.	142
Mama stalno spava	143
Dečak ilustrator	145
Keks	147
Zmija	150
Gumica za kosu	152
LETO	155
Pravi način.	157
Ništa se ne dešava.	159
Četiri.	163
Mačka	164
Sirano	167
Postoji mnogo ljubavi	170
Kurir	172
Pet ožiljaka (Navika ostajanja).	174

Večera	176
Golicanje.	178
<i>Toi, Tu La Connais?</i>	181
Pseće oči	183
Gospođa Marisa.	184
Iznad oblaka.	187
Kutija (Život s Paolom)	189
Đani	191
Pobeđivanje	192
Moj komšija ima kravu.	194
Nama (Mel i meni)	196
Nalepnice za lice	198
Nas dvoje	201
Tipičan dan oca koji crta stripove.	203
Otvoreno pismo Fedezu	206
JESEN	209
Nikada potpuno.	211
Najbolji deo (<i>Les enfants qui s'aiment</i>)	214
Kućna dostava.	217
Svetlo.	221
Predrasude.	224
Prodavac novina	226
Pismo mojoj kćerki koja odrasta	231
Poljubac	234
Kaput.	237
Kanon	240
Poseta	242

Tri stotine četrdeset sedam	245
Uši	247
Dečji snovi.	249
Zašto svet postoji	253
Festival u Luki.	255
Nove cipele	258
Dečačka frizura	260
Nega	261
Ti se uvek smeješ	263
Gospodin Embokani	266
Postoji jedna mama.	270
Umorni otac.	272
Taj dan	274
Dva srca	278
O AUTORU.	281

Moj posao je da budem otac. Po zanimanju sam crtač stripova. Moja strast je, međutim, pisanje.

Crtanje stripova sam naučio tako što sam crtao, posao oca tako što sam bio otac. Imao sam tri divne učiteljice: moje kćerke koje sada imaju devet, pet i tri godine. Pisanje je, na neki način, uvek bilo tu.

Rešio sam da sve to spojim ovde, da nacrtam crtež samo rečima.

Ova knjiga je neka vrsta dnevnika. U njoj su prikupljene priče, događaji, razmišljanja i gotovo svakodnevni prizori odrastanja mojih kćerki – i mog rasta zajedno s njima. Pokazuje kako sam postao bolji čovek zato što sam otac, kako sam postao smeliji umetnik i pažljiviji partner. Takođe sam i umorniji partner, ali je to zajednički umor, ta iscrpljenost koja nastaje u pokušaju da se nešto stvori zajedno s drugom osobom.

Virđinija, Đinevra i Melanija su sočivo kroz koje posmatram svet. Omogućuju mi da sve posmatram drugačije, čak i ono što sam gledao pre nego što su one došle u moj život. Mislim da se to se zove sagledavanje stvari u perspektivi. Perspektiva nas uči da stvaramo horizonte i

da se stvari menjaju u zavisnosti od toga kako rešimo da ih posmatramo; da je ponekad budućnost koja izgleda najmanje verovatna posledica skoka koji ste izveli i pre nego što ste toga bili svesni. Morate samo da savladate svoj strah od skakanja kada za to dođe čas. Očinstvo je bio moj skok.

Otkrio sam da se tokom godina priroda mojih strahova promenila. Rađanje dece pomera fokus naših strahova na mračnije mesto, ali oni istovremeno postaju i dragoceni, svetionik koji vam osvetljava put, a ne vatra koja će vas opeći. Oni više nisu nešto od čega se treba braniti, već nešto što hrani. A to je posao koji radite u senkama, većito otvorenih očiju, gotovo kao da ne možete da ih zatvorite zato što u životu ima previše događaja pa ste sada većito neispavani.

U mom neispavanom životu ja sam otac, sin, prijatelj, kuvar, gitarista, baštovan, umetnik, ljubavnik, sudopera, graditelj kula od kockica i još mnogo toga, svakog dana i ne uvek tim redom. Međutim, otkrio sam da je uloga oca jedina koja me u potpunosti ispunjava.

U toj ulozi učim svakoga dana i ona me obogaćuje. Moje kćerke me obogaćuju i podsećaju da biti otac znači živeti u sivoj zoni između odgovornosti i bezbrižnosti, snage i mekoće. I da to važi za sve.

Ostalo je ono što sledi.

ZIMA

Težina slona

Bio je januar 2007, subota isto kao danas. Nebo je bilo nisko i oblačno.

Bio sam u bolnici i gledao doktore kako prolaze. Zbog belih mantila, aparata za kafu i činjenice da ću uskoro prvi put postati otac, osećao sam se kao da to nisam ja, kao da gledam život nekog drugog čoveka.

Bila je noć, sedeo sam u čekaonici i video sam da niko ne puši. Ljudi u filmovima uvek puše, pomislio sam. Ali ja nisam pušio. Takođe, to je doprinelo utisku da je čitav prizor nestvaran, da se odvija kao na usporenom snimku, da ga gledam kroz nekakav filter.

Taj filter sam bio ja. Bila je to moja stara ideja o tome ko sam, o mom starom životu, moja stara ideja o svemu, o svemu što će se promeniti, o svemu što se nadvijalo nada mnom poput onih namreških oblaka.

Paola je bila smirena, dok sam ja bio poput pijanca kome nedostaje samo čašica do potpunog pijanstva. Hodao sam kao u magnovenju, na nesigurnim nogama i s glupavim osmehom zbog koga sam sigurno izgledao toliko opušteno kao da sam beslovestan ili mentalno zaostao.

Bolničarka je prvo rekla osam, onda devet, onda deset, onda jedanaest, a onda više nije bilo ni bitno.

Bila je to dugačka, beskrajna noć – u kojoj sam se odjednom suočio sa svim svojim strahovima i svom svojom bespomoćnošću; prvo velika strepnja, a onda je nalet adrenalina oslobodio sputavanu radost koja mi je zatim gotovo mahnilo obuzela čula.

I tako sada, dok ovo pišem, shvatam da zapravo ne želim da opišem situaciju, strah i snagu koje sam video i iskusio. Zato što to nije moguće ili zato što ne znam pravi način da to kažem. A takođe i zato što su te stvari za svakoga veoma lične i različite; prema tome, moje iskustvo će na kraju ostati samo to: moje.

Dakle, ono što želim da kažem – razlog što pišem ovaj dnevnik, koji brzo kucam na tabletu dok se devojčice, koje me takođe inspirišu da pišem, spremaju za školu – jeste da po mom sudu postoje dva jasna dela u čovekovom životu: postoji pre i postoji posle.

A pre i posle nisu isti za svakoga. Znam ljude za koje je posle bio raskid i druge za koje je to bio brak. Za neke je to nalaženje posla iz snova, za druge je nalaženje bilo kakvog posla. Za neke je to odlazak na Haiti

---

s Doktorima bez granica. Jednom sam razgovarao s nekim starcem koga sam sve vreme želeo da zagrlim i on mi je rekao kako je bilo kada su Amerikanci oslobodili zemlju i kako ima stvari koje poništavaju svako posle i zamagle mnogo toga pre i kada ih gledate, vaša budućnost postaje nebitna.

Kada postanete otac, vaše posle je teško oko tri i po kile. Od prvog trenutka će to biti sasvim jasno posle, jedina stvar u vašem životu gde nema nazad. Čak i da želite, čak i da se svojski potrudite – ma šta radi-li sa svojom budućnošću, ovo posle se nikada neće promeniti.

Zauzvrat, ono će promeniti vas. Već vas menja; već je, na načine koje ne umete da izrazite, ali osećate u rukama i nogama – metamorfoza.

Što se kilograma tiče, sada ih ima četrdesetak više. Svakog dana ih vučem u školu i drugde. Krećem se kao slon, a nekada sam se kretao kao gazela.

Ali stvar je u tome da se gazela budi ujutro zato što zna da postoji lav. A lav se budi svakog jutra zato što zna da postoji gazela.

Dok slona nije briga. On ne beži i ne lovi. On se budi pošto je spavao dva-tri sata i radi šta mora, svestan da uspeva da gura dalje baš zato što je slon. Budi se kad mora i kreće se sporo, čak i u staklarskoj radnji.

Ali kada se kreće, nije ni lav ni gazela.

Kreće se zato što je njegov život počeo kada je postao slon. Počeo je *posle*. A to posle, slonovo posle, jedino je

posle na svetu koje je takođe i pre. To je najvažnije pre, pre svega, istovremeno početak i kraj. To je, zapravo, jedino iskustvo koje poništava svako drugo pre i posle i preobražava sve *istovremeno*.

Slon živi samo u sadašnjosti i zna da njegova sadašnjost poseduje izvesnu težinu, oseća je u rukama i u nogama. U leđima.

U tome je njegova snaga. Sva snaga koja mu je potrebna.

Snaga kakvu gazele žele da imaju i o kakvoj lavovi mogu samo da sanjaju.

Zašto deca moraju da idu u vrtić?

Sedim u kolima, vodim Đinevru i Melaniju u obdanište pošto sam odveo Virđiniju do autobuske stanice za školu.

„Tata, zašto deca moraju da idu u vrtić?“

„Eh, Đinevra, pa zato što moraju.“

„Ali zašto *moraju* da idu u vrtić?“

„Zato što je to njihov posao. Mama i tata moraju da idu na posao. A deci je posao da idu u vrtić.“

„Ali ako je to deci posao, zašto ne dobijamo pare?“

„O, znaš, dobijate i vi pare! Naravno da ih dobijate. Samo ih mi roditelji štedimo za vas. Daćemo vam ih kad porastete.“

„Koliko ćemo da dobijemo?“

„Hm, pa dosta. Posebno deca koja se u vrtiću lepo ponašaju.“

„Kao, više od jednog evra?“

„Pa, da, da mnogo više.“

„Koliko više?“

„Deset evra.“

„DESET EVRA? To je mnogo!“

„Jeste.“

„Tata, kad se vratimo kući, hoćeš li da mi pokažeš pare?“

Mislim se: „Hvala bogu što nisam rekao petsto.“

„Naravno, Đinevra. Pokazaću ti danas kad se vratimo kući.“

„Ali, tata, da li i tebi plaćaju za posao?“

„Naravno.“

„Da li i ti dobiješ deset evra?“

„Ne, ne, ja dobijem više. Zato što sam ja odrastao.“

„Koliko?“

„Dvadeset evra.“

„DVADESET EVRA? Pa ti onda imaš mnogo para! Ti si bogataš!“

„Ne, Đinevra, dvadeset evra nije mnogo para.“

„Ali ti si bogat, je l' tako?“

Gledam je u retrovizoru. Vidim joj smeh u očima. Pored nje Melanija žvaće čarapu.

„Naravno.“

Dečji rođendan

Paola je na poslu, dve mlađe su kod bake i deke, a Virđinija i ja smo sami kod kuće.

Juče sam je vodio na jedan od onih užasnih osnovачkih rođendana. Priređen je u podrumu parohijskog doma koji je sveštenik ljubazno dao na korišćenje i atmosfera izuzetno podseća na *Stravu u Ulici brestova*. Tavanica nije visoka ni dva metra, prozori su kao puškarnice, sa zidova visi nekoliko žalosnih girlandi i iskrivljeni transparent na kome piše „Srećan rođendan Mar a na“, pošto su deca već pokidala neka slova. Majke su se sve okupile u ćošku, oko čipsa i smokija, kao kokoške u inkubatoru.

Kada smo ušli, pošto sam ja bio jedini otac, osmotrile su me kao da sam pijani, goli varvarin koji je upao na slikanje božićne fotografije. To je trajalo samo tren, pošto me mame inače vole.

Posle tri minuta Marija Karla mi je pričala o svom ukočenom vratu; Matijina mama mi je govorila kako ličim na onog tipa, onog kako se zvaše, znaš na koga mislim, hajde; a slavljeničina majka mi je donela sendvič sa salamom.

Ja sam samo želeo da crknem i uporno nisam otkopčavao kaput i nisam odmotavao šal, što je međunarodni znak za „Samo sam svratio da je ostavim pa ću doći po nju kasnije; ništa nemojte ni da pomišljate, ostavio sam kola napolju, nisam ni ugasio motor, a u gepeku je skriven leš“. Ali ne, morao sam da ostanem pola sata i da istrpim razgovor prijatan kao da mi neko skače po žuljevima.

Još i bolje, dok sam šapatom govorio Virđiniji: „Lepo se zabavi, vraćam se po tebe u sedam“, slavljeničin otac je ušao s gomilom poslužavnika i uputio mi pogled gori od pogleda šugavog psa lutalice pred prolećni pljusak.

„Kuda si ti to pa krenuo?“, govorio je pogled. „Ne možeš da me ostaviš samog s njima. Među svim muškarcima na svetu postoji krvni zavet, i ti ga dobro znaš, đubre jedno. Ostani ovde, da podelimo našu žalosnu sudbinu kao istinska braća.“

Uzvratio sam pogledom koji je govorio: „Malo sutra, ovo je tvoj rođendan i tvoja kćerka i ja sam nedavno morao isto da radim i nešto se ne sećam da si ti sedeo kod mene, seronjo. I budi zahvalan što te nisam sapleo pa da prospeš sve te sendvičice sa zastavicama.“

A njegov pogled je uzvratio: „Ali to stvarno nije kul, što si toliko tvrdoglav. Svako ponekad greši, ja čak nisam

ni znao da je to tvoj rođendan – meni žena ništa ne govori i nije mi ni pokazala pozivnicu, izvini.“

I tako sam popustio zbog sentimentalnosti i prišao mu i uzeo polovinu poslužavnika i kada smo ih spustili na veliki sto, on mi se zaverenički osmehnuo, gurnuo me laktom i rekao: „Oćemo po pivo? A? A?“

A već na slog „pi...“ osetio se nalet vetra od dvadeset četiri majke koje su se naglo okrenule i prostrelile ga pogledom kao da je opsovao u krvi, ili tačnije, na času veronauke.

„Pivo na dečjem rođendanu, ne znam jesam li dobro čula? Sram te bilo!“, reklo je četrdeset osam optužujućih očiju. Na to sam odlično reagovao, uhvatio ga za ruku bratski i rekao: „Slušaj, hvala, ali kod kuće sam ostavio minestrone da se kuva na šporetu, a usput moram i da skočim do prodavnice.“

U tom trenutku se izraz dvadeset četiri lica promenio i postao pun razumevanja, a ja sam izašao šepureći se kao paun, praćen milovanjem dvadeset četiri para trepavica majki koje su upravo čule da muškarac iz Veneta izgovara reč „minestrone“, a da to nije u rečenici „Ej, je l' minestrone gotova?“

Ponovo sam se pozdravio s Virđinijom, poljubio sam je u čelo i izašao na sveži večernji vazduh. Dok sam išao ka autu, neki klinac je bacio petardu na mene, tako da sam poskočio i zamalo pao. Prosto sam morao da pomislim kako mi je onaj seronja organizovao sačekušu, kao upozorenje. „Vraćaj se unutra“, govorila je ta petarda, „ili svašta može da se desi... ne zaboravi da ti je kćerka kod nas!“

Nisam, međutim, dozvolio da me zastraši. Odlučno sam seo u auto i odvezao se u diskont, gde sam nakupovao hranu za kuću, kao pravi muškarac. Onda sam se vratio kući, oprao sudove, odgovorio na tri mejla, nahranio pse i već je bilo vreme da odem po nju.

„Jesi li se lepo provela, Virđinija?“ upitao sam je dok sam joj pridržavao kaput.

„Jesam. Je l' ćeš da praviš picu za večeru?“

„Sad je kasno da testo naraste, ali napraviću sutra, časna reč.“

Ona se osmehnula pa smo se pozdravili sa svima i otrčali uz stepenice dok nas je Marija Karla gledala kao da će reći: „Povedite me s vama, molim vas, makar i u gepeku s lešom!“ Slavljeničina majka je vikala na muža, koji je upravo bez pitanja pojeo poslednji sendvič s mortadelom.

Garet (ili o zdravom razumu)

Imam dva psa. Do pre neku godinu imao sam ih četiri, ali onda se desio život.

Veći se zove Garet po jednom našem prijatelju koji je u to doba na Festivalu stripa u Luki predstavljao svoj istoimeni strip-serijal.

Garet je zapravo Toskanac, zato što smo ga usvojili na festivalu u Luki te godine.

Paola je bila trudna s Virđinijom i rekla je da tog dana želi da ruča negde dalje od festivalske gužve. Usudili smo se da zađemo u okolinu grada i otkrili da i tamo postoji život. Našli smo lepo mestašce Skuza Ameri – i dalje je tamo, proverio sam – gde je Paola naručila veliku porciju kobasica i viršli s pomfritom, pošto joj je salata bila zabranjena zbog trudnoće. Ja nisam bio trudan, ali znate kako je, solidarnost pre svega.

Iza mene se nalazila oglasna tabla. Između oglasa za „Tuareg motor '86. godište, neupotrebljavan“ i natpisa „Bog postoji ili se pretvara da postoji“, isticala se fotografija umiljate čupave njuške. Izgledao je kao mešanac pečurke i Fozija iz *Mapeta*. Paola je uzela oglas i gledala ga sentimentalnim, suznim očima. Ispod njuškice je pisalo: „Izgubljeno štene staro tri meseca traži trajni dom. Ako ne nađem nikoga, moraću da ga odnesem u sklonište za životinje zato što ne mogu da ga zadržim.“ Ispod je pisao broj telefona i „tražite Eleonoru“.

Trebalo bi spomenuti da smo tada već imali tri psa. Baš iz tog razloga smo iznajmili oronulu staru kuću – imala je ogromno dvorište.

Paola me je molećivo pogledala. Negde sam pročitao da trudnicama ne valja ništa odbijati. Pomislio sam na dvorište od 150 kvadrata, na stare borove. Na moje roditelje, koji će zgroženo reći: „Molim? Pa već imate tri psa!“ Na količinu govana koja je već bila prevelika pošto sam svakog dana morao da ih skupljam s travnjaka. Na kćerku koja će se uskoro roditi i okrenuti nam život naopake na način koji još nismo mogli ni da zamislimo, ni izbliza. Uprkos tome, u naletu ljubavi i nežnosti pomislio sam: „A što da ne, šta je još malo psećih govana?“

„Dobro, zovi“, rekao sam.

„Ozbiljno misliš?“, upitala je Paola.

„Ne, stvarno, zovi“, rekao sam. „Hajde bar da ga vidimo, što da ne.“

Paola me je onda zagrlila pa je pozvala broj – mada možda ne baš tim redom.

Devojka je stigla u ford fijesti petnaest minuta kasnije. Štene sa fotografije iskočilo je sa zadnjeg sedišta. Bilo je veselo, slatko i neodoljivo. Jedini čudni detalj bile su njegove ogromne šape, potpuno nesrazmerne sa ostatom tela. Pogledao sam Paolu, krajnje zbunjen.

„Rekli ste da bi trebalo da ostane manje-više iste veličine, je li tako?“, upitao sam.

„Hm, da. Da. To je rasa koja ostaje prilično mala...“, odgovorila je Paola.

„Dobro“, rekao sam.

Zahvalili smo devojci i otišli pošto smo se izgrlili i razmenili brojeve telefona i adrese. Iznenada smo imali psa, u Luki.

Garet je na putu nazad bio veoma dobar. Nije ni pisnuo, nijednom nije zalajao, nije piškio u kolima. Ostao je sklupčan na zadnjem sedištu, s ravnodušnim izrazom, kao Fozi iz *Mapeta*.

Kad smo stigli kući i pošto je upoznao svoje sumnjičave čupave drugare, ispišao se na tepih, u znak pozdrava.

„On je štene“, rekla je Paola. „Još uči.“

„Dobro“, rekao sam.

Sutradan se posrao u radnoj sobi.

Sem tih ranih incidenata, Garet se brzo navikao na novi dom. Lana ga je ignorisala, Skipi takođe, uglavnom – on bi se samo uzbunio kada bi mu Garet seo na glavu

– dok je Lipa, naša keruša srednje veličine, odlučila da će joj on biti drug u igri. U roku od dve nedelje Gareth je bio veliki kao ona. Posle tri meseca bio je pas od sedamdeset pet kila, noćni ljubitelj mačaka i šiškarki, na zlom glasu u čitavom komšiluku.

Neprekidno je kopao po većito visokoj travi u dvorištu, načuljenih ušiju, jurio je sve što mrdne: kosove, pčele, leptire. Poštara.

Omiljena dnevna aktivnost, koju nikada nije propustao, bila je oko četiri po podne, nekoliko puta nedeljno.

Gareth bi se smestio u uglu gde se završava ograda, kao da čeka da se nešto pojavi. Posle nekog vremena naišla bi devojčica na biciklu. Bilo joj je devet ili deset godina, nikad nisam pitao. Gareth bi skočio na zid velikim prednjim šapama i prebacio čitav gornji deo tela, što je više mogao. Devojčica bi spustila bicikl, popela se uza zid pa bi ga nekoliko minuta grlila.

Ja bih gledao s prozora radne sobe i u tim trenucima bih osećao snažnu spoznaju da, čak i da sutra umrem, niko ne može da mi uskrati činjenicu da sam u životu spasao bar jedan život. Samo tako što sam se svesno suprotstavio onome što previše ljudi zove „zdrav razum“.

Koristeći tu oprobanu tehniku, jednog snežnog dana sam dao otkaz na poslu da bih se u potpunosti posvetio crtanju stripova, godinu dana pošto smo usvojili kerušu Kordeliju (ime je dobila po *Eni iz Zelenih zabata*), a onda sam se složio da dobijemo još jedno dete zato što je spavanje zaista precenjena ideja.

Karma

Kada sam bio zaposlen u opštini, radio sam na planiranju nekoliko gradskih trgova – pjaca.

Značaj planiranja pjace možda ne shvataju svi. Treba samo da znaju da se prazan prostor mora pažljivo osmisliti. Urbani prazni prostori mnogo su važniji od onih punih, zato što oni omogućavaju gradu da prodiše.

Planiranje bi počelo s prvim sastankom – „moramo da napravimo pjacu“ – a njega bi povremeno prekidao ono što su šefovi zvali „provera“ zato što su čuli da tako La Rusa govori na televiziji.

Primer provere:

„Je li sve u redu?“, upitali bi i zavirili u moju kancelariju.

„Sve je u redu“, uvek sam odgovarao.

Kada se projekat završio, morao sam da se suočim s čitavim nizom neizbežnih i nepotrebnih primedbi, kao što su:

„Ne, tu ne možemo da imamo fontanu, lišće oleandera će zapušiti filter.“

„Onda samo neka se lišće potkresuje svakih nedelju ili dve.“

„Ne, ne, bolje da je uopšte nema. Kad malo bolje razmislim, bolje da nema ni oleandera.“

I slično.

Posle tog neuspeha, odmah me je dočekala urbanistička komisija.

Problem nije bio toliko prvi sastanak s raznim birokratama koliko javna rasprava na kojoj građani imaju priliku da iskažu svoje stavove.

U tim slučajevima najveća teškoća uvek je bilo prilagođavanje tehničkih termina i mojih argumenata slušaocima. To je bila veoma važno jer ako ne uspem da budem razumljiv, sve može propasti.

Sećam se kako sam jednom uspeo da ubedim tipa koji je bio besan jer je po njegovom mišljenju previše novca određeno za sektor kulture.

„Ljudi mogu da čitaju knjige i kod kuće.“

Uspeo sam da ga navedem da promeni stav tako što sam mu jednostavno objasnio da novac neće biti korišćen *samo* za knjige već da je na primer i Festival salame isto kultura. Imao sam sreće pošto je moj primer pogodio pravo u centar, jer je on bio veliki ljubitelj rižota sa

salamom i svake godine je učestvovao u takmičenju u pikadu na festivalu.

Da se vratimo pjacama. Posebno se sećam jedne zimske večeri kada mi je čovek iz javne komisije na skupu učtivo objasnio da „nema smisla gubiti vreme na bilo kakvo planiranje! Sve se brže završi ako samo počne da se radi! Koliko to vremena treba da se stave dva drveta i tri klupe?“

Sad, jedna od tri stvari koja me *zaista* užasno iznervira jeste kada neko, makar i posredno, dovede u sumnju smisao onoga što radim. Tada sam radio u urbanizmu.

Uzeo sam mikrofon.

„A čime se vi bavite?“ upitao sam.

„Držim bar“, odgovorio je.

„Super. Kako pravite negroni?“

„Kakve to ima veze?“

„Samo vas pitam. Kako pravite negroni? Da li znate ili ne?“, nisam odustajao.

„E sine moj!“, rekao je. „Pa ja kao da sam ti izumeo negroni. Trećina džina, trećina kamparija i trećina crvenog vermuta.“

„Savršeno. A kriška narandže?“

„Da, i kriška narandže, na kraju. Ona se podrazumeva.“

„Divno. Hvala što ste nam upravo demonstrirali plan za negroni.“

„A?“

Okupljeni su se nasmejali. Plan pjace je prošao s velikom većinom glasova.

„A?“

Kafedžiju sam video u svojoj kancelariji šest meseci kasnije kada je došao da se buni zbog kružnog toka napravljenog ispred njegovog lokala dok je bio na odmoru. Bez gubljenja vremena na bilo kakvo planiranje, prosto je tako urađeno u sklopu redovnog održavanja.

Kružni tok nije bio veoma veliki, bio je veoma zelen i nalazio se tačno preko puta njegovog kafića.

Bar se zvao *L'angolo – Ugao*.

I dan-danas se slatko nasmejem kada se setim.

A!

Melanija ima gotovo dve godine, ali jedino što izgovara je „A!“

Najstarija od moje tri kćerke je nasuprot tome, s godinu dana, prvo kazala: „Šta je ime? Ruža bi davala slatki miris, pa ma kako je mi zvali.“

Druga je s trinaest meseci citirala Dantea.

Melaniju, međutim, nije briga. Zbog toga je takođe i čudesna, pošto je govor izgleda uopšte ne zanima. A i zašto bi je zanimao kada jednim samoglasnikom može da zapoveda čitavom svetu. Zapravo, neverovatno je to što uspeva da je svi savršeno razumeju samim tim što menja ton glasa.

Na primer:

„A!“ (Ćao!)

„aA!“ (Uzmi me, smesta!)